

2018 YILI VEKÂLETLE KURBAN ORGANİZASYONLARI DENETİMİ ÖN RAPORU

I. GİRİŞ

İyiliğin yeryüzünde egemen olması ideali, kardeşlik bilinci ve sorumluluğuyla Türkiye Diyanet Vakfı başta olmak üzere ülkemizdeki birçok yardım kuruluşu tarafından vekâletle kurban organizasyonu düzenlenmektedir. Hayırsever vatandaşlarımızın kurbanlarını mazlum ve mağdurlara ulaştırarak aramızdaki kardeşlik köprülerinin güçlendirilmesine katkı yapan bu yardımlar, dünyanın en ücra köşelerine kadar ulaşan birer güven ve muhabbet mektubu niteliği taşımaktadır.

Vatandaşlarımızın emanetlerinin Türkiye’de ve dünyanın 150’den fazla ülkesindeki ihtiyaç sahiplerine ulaştırıldığı bu organizasyonlar ülke olarak yüz akımız olmakta ve her geçen gün yaygınlaşmaktadır.

Bu yıl 200 bini Türkiye’de kesilmek üzere yaklaşık 900 bin hisse kurban vekâleti bu raporun konusu olan kurum ve kuruluşlarca alınmıştır.

Küresel İnsani Yardım 2018 Raporu'na göre, Türkiye 2017 yılında en çok insani yardım yapan ülke unvanını elde etmiştir. Milli gelirinin yüzde 0,85'ine denk gelen 8.07 milyar dolar yardım ile Türkiye’yi dünyadaki en cömert ülke konumuna getiren etmenlerden birinin de vekâletle kurban organizasyonları olduğu açıktır.

Kurban Bayramında ibadet maksadıyla kurban kesmek isteyenlerin kurbanlarını, dini hükümlere, sağlık şartlarına ve çevre temizliğine uygun olarak hayvana en az acı verecek şekilde bizzat kesmelerine veya vekâlet yoluyla kestirmelerine yardımcı olmak ve kurbanın dini ve sosyal fonksiyonunun yerine getirilmesini sağlamak Kurban hizmetlerinin temel gayesidir.

Kurban hizmetleri vekâletle kurban organizasyonlarını da içerecek şekilde, 633 sayılı “**Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun**” da ele alınmıştır.

“**Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı**” ve “**Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Yönetmelik**” çerçevesinde hizmetler yürütülmektedir.

II. DENETİMİN YASAL DAYANAĞI

Bilindiği gibi kurban ibadetlerini vekâletle ifa etmek isteyen vatandaşlarımıza yardımcı olunması amacıyla ülkemizde çeyrek asırdan uzun süredir kurum, kuruluş ve işletmelerce yurt içinde ve yurt dışında organizasyonlar düzenlenmektedir.

2018 YILI VEKÂLETLE KURBAN ORGANİZASYONLARI DENETİMİ ÖN RAPORU

Bakanlar Kurulu'nun "**Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Kararı**" ile gerçek ve tüzel kişilere vekâletle kurban organizasyonu düzenleme izni verilmiştir. Ancak bugüne kadar bu organizasyonların denetimi yasayla düzenlenmemiştir.

9 Temmuz 2018 tarihli Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanan 703 nolu Kanun Hükmünde Kararnamenin 141 inci maddesi ile 633 sayılı Kanuna eklenen hükümle "*vekâletle kurban organizasyonu gerçekleştiren kurum ve kuruluşların bu kapsamdaki hizmet ve faaliyetlerinin denetlenmesi*" görevi Diyanet İşleri Başkanlığına verilmiştir.

Vekâletle kurban organizasyonlarının dini hükümler çerçevesinde icra edilmesi ile şeffaf ve hesap verilebilir nitelikte olması önem arz etmektedir.

16 Ağustos 2018 tarihli ve 113201 sayılı Başkanlık onayı ile "**Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Yönetmelik**" güncelleme çalışmaları sona erene kadar Başkanlıkça yapılacak yurt içi ve yurt dışı denetimlere dair esaslar belirlenerek denetmenlere iletilmiştir.

Bu kapsamda söz konusu işlemler 2018 yılı Kurban bayramından itibaren yurt içinde ve yurt dışında Başkanlık personeli tarafından denetlenmeye başlanmıştır.

2018 yılı Vekâletle Kurban Organizasyonları yurt içinde mahallinde büyük oranda denetlenmiştir. Yurt dışında ise din hizmetleri müşavirliği ve ataşeliğinin bulunduğu tüm ülkelerde denetimler yapılmıştır.

III. ORGANİZASYON ÇEŞİTLERİ

21 Ağustos-24 Ağustos 2018 tarihleri arasında idrak edilen 2018 yılı Kurban Bayramında çeşitli organizasyonlarca yurt içinde ve dışında vekâletle kurban kesim ve dağıtımları yapılmıştır.

Bu organizasyonlar aşağıdaki şekilde gruplandırılabilir:

1. Ulusal işletme ağı olan ya da belirli illerde çalışmalar yürüten marketler. Söz konusu organizasyonlarda vatandaşın alınan kurban vekâletliyle yurt içinde kesim yapılmakta ve kurban etleri vatandaşlara ulaştırılmaktadır.
2. Sadece yurt içinde faaliyet gösteren, entegre et tesisleri ile yapılan anlaşma çerçevesinde kesim yaptıran kurum ve kuruluşlar.

2018 YILI VEKÂLETLE KURBAN ORGANİZASYONLARI DENETİMİ ÖN RAPORU

3. Yurt içindeki öğrenci yurtlarının yıllık et ihtiyacının karşılanması amacıyla gerçekleştirilen, yaygın fakat küçük çaplı organizasyonlar.
4. Yurt içinde ve yurt dışında uluslararası yardım faaliyeti gösteren ve merkezi Türkiye’de bulunan organizasyonlar.

IV. YURT İÇİ DENETİM VERİLERİ

1. Organizasyon yetkilileri ile tesis çalışanlarının denetmenlerle işbirliği yaptıkları ve oldukça şeffaf davrandıkları belirtilmiştir.
2. Kurbanlıkların kesim vaktinin başlangıcı olan bayram namazı sonrasında, tüm organizasyonların riayet ettiği belirtilmiştir.
3. Kurbanlıkların kesilmesi sırasında dini usullere riayet noktasında bir zaafı karşılanmamış, hisse sahiplerinin isimlerinin okunduğu ve kasaplara vekâlet verildiği gözlemlenmiştir.
4. Hayvanlara eziyet edilmemesine azami gayret gösterildiği, dar kesimhanelerde görülen kargaşa dışında hayvanların sevinde sıkıntılar yaşanmadığı raporlanmıştır.
5. Denetim esaslarımızın öncelikli maddelerinden biri olan küçükbaş hayvanların en az bir, büyükbaş hayvanların ise en az iki yaşında olması gereği küpe sorgulaması ile belirlenmektedir. Bu sorgulamalar tüm denetim sahalarında yapılmış ve kurbanlıkların yaşlarıyla ilgili ciddi sorunlarla karşılaşmamıştır. Ancak bazı işletmelerin ithal kurbanlıklar tercih etmesinden dolayı bu uygulama yapılamamıştır. Bu nedenle ithal kurbanlıkların satın alma sözleşmelerinde yaş konusunun özellikle belirtilmesi gerekmektedir.
6. Kulak küpesi sorgulamalarında yaşlarının ikinin altında olduğu tespit edilen büyükbaş hayvanlar ayrılarak kesimlerine müsaade edilmemiştir.
7. Kesim yapılan yerlerin ve etlerin pay edildiği alanların temizliğinin genelde iyi durumda olduğu, çok az da olsa bazı yerlerde hijyene dikkat edilmediği gözlemlenmiştir.

V. YURT DIŞI DENETİM VERİLERİ

1. Vekâletle Kurban Organizasyonu yapan kurum ve kuruluşlarla yurt dışına gönüllü olarak giden heyetlerin ülkemizin temsilciliklerini ziyaret ettikleri, büyükelçilerimizin görüş ve tavsiyelerini alarak işe koyuldukları gözlemlenmiştir. Bu konuda sınırlı sayıda

2018 YILI VEKÂLETLE KURBAN ORGANİZASYONLARI DENETİMİ ÖN RAPORU

organizasyon ihmal göstermiştir. Söz konusu yetkililer bu görüşmelerin önemi ve organizasyonun başarısı için gerekliliği hususunda bilgilendirilmiştir.

2. Organizasyon yetkililerinin ve partner kuruluş çalışanlarının denetmenlerle işbirliği yaptıkları ve oldukça şeffaf davrandıkları belirtilmiştir.
3. Kurban kesim vaktinin başlangıcı ve bitişine riayet edildiği ve herhangi bir aksaklık yaşanmadığı belirtilmiştir.
4. Yurt dışında özellikle Afrika kıtasındaki kesim yerlerinde ve etlerin pay edilme alanlarında Türkiye standartlarında hijyen standartlarının olmadığı ancak kurban ibadetinin ruhuna aykırı görüntülere de şahit olunmadığı raporlanmıştır.
5. Yaşı ya da diğer kusurları itibariyle kurban olmaya elverişli olmayan kurbanlıkların belirlendiği yerlerde hem denetmenlerin uyarısı ile hem de organizasyon yetkililerinin müdahalesi ile uygun hayvanlarla hemen değiştirildiği raporlanmıştır.
6. Organizasyon yetkililerinin genel itibariyle ülkemizi temsil etme hususunda başarılı oldukları, al bayrağımızın organizasyon bölgesinde, kıyafetlerde ve paketlerde bulundurulması, hal ve hareketlere dikkat edilmesi noktalarında uygunsuzluk tespit edilmemiştir.

VI. GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Vekâletle kurban organizasyonları denetiminin birinci aşaması olan yerinde denetimin ardından en kısa sürede Başkanlık müfettişleri ilgili organizasyonların genel merkezlerini ziyaret ederek iş ve işlemlerin İslami usuller çerçevesinde yapılıp yapılmadığına dair incelemelerini yapacaklardır. Bu incelemeler sonunda nihai rapor yayımlanarak kamuoyu bilgilendirilecektir.

Hazırlanmış olan ön rapor sonucunda ortaya konulabilecek görüş ve önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Bu yıl döviz kurundaki dalgalanma nedeniyle organizasyonların birçoğu yurt içi ve yurt dışı kurban fiyatlarında revizyona gitme kararı almıştır. Kurban hisse bedelleri belirlenirken ibadetin dini usullere göre yerine getirilebilmesi için yurt içinde ve yurt dışında fiyat araştırmalarının da kapsamlı bir şekilde yapılması önem arz etmektedir.

2018 YILI VEKÂLETLE KURBAN ORGANİZASYONLARI DENETİMİ ÖN RAPORU

2. Daha çok kurban hissesi elde etme gayreti ve diğer organizasyonlarla rekabet izlenimi veren fiyat politikalarının terk edilmesi gerekmektedir. Ayrıca organizasyonların fiyat aralıklarında uçurum olduğu gözlemlenmekte fiyatlama konusunda vatandaşın zihninde istifham oluşmaktadır. Bu farklılıkların izalesi ya da farkların makul seviyeye çekilmesi için Başkanlığın öncülüğünde istişareler yapılması planlanmaktadır.
3. Kurban kesim ve dağıtım sayılarının organizasyon kapasitesi, gönüllü ağı ve işbirliği imkânları ile doğru orantılı olmasına özen gösterilmelidir.
4. Organizasyon düzenleyen kurum ve kuruluşların hayırda yarışma bilincini hem bağışçıları hem de gönüllüleri nezdinde canlı tutmaları, usulünce yapılan tüm işlemlerin makbul olduğu inancını yaymaları önem arz etmektedir.
5. Organizasyon yetkililerinin ilgili ülkelere erken gitmelerinin, kurbanlık satın alım aşamasında orada bulunmalarının, kesim alanlarının bayram öncesi görülmesinin ve kurban etlerinin dağıtılacağı bölgelerin önceden görülmesinin anlamlı olacağı değerlendirilmiştir.
6. Kurban paylarının gerçek ihtiyaç sahiplerine ve daha çok kişiye ulaşması noktasında hem büyükelçilik hem Din Hizmetleri Müşavirliği ve Ataşelikleri gibi resmi kurum ve kuruluşlarımız ile istişareler yapılması, organizasyonun dağıtım safhasının bütünüyle partner kuruluşların inisiyatifine bırakılmaması gerekmektedir.
7. Organizasyonların yurt dışında görevlendirdikleri gönüllülerin gidecekleri ülkelerin resmi dillerini veya yaygın bir dili konuşabilmeleri yeterli iletişim sağlayabilmeleri için önem arz etmektedir.
8. Milletimizin mazlum ve mağdur coğrafyalarda üstlendiği yardım ve hayırseverlik misyonuna uygun bir vakarla ülkemizin temsil edilmesi gerekmektedir.

Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü